

Feltrapport fra rejsen til Nordøstgrønland 2019

Hvalrosodden - den hundredårige, der blev istandsat og ikke forsvinder!

Det har været Nanoks mest omfattende feltsæson nogensinde med ikke mindre end tre deciderede Nanokhold samt et forskerhold med nær tilknytning til Nanok. Altså fire felthold med i alt fjorten deltagere. Alle sponsoreret af Aage V. Jensens Fonde. Læs mere om dette og meget andet i denne rapport.

Indledning

Nordøstgrønlandsk Kompagni Nanok har i år gennemført sin 29. feltsæson.

Det har været Nanoks mest omfattende feltsæson nogensinde med ikke mindre end tre Nanokhold samt et forskerhold med nær tilknytning til Nanok. Fire felthold med i alt fjorten deltagere. Alle sponsoreret af Aage V. Jensens Fonde. Desuden har det været en feltsæson, der har spændt over sammenlagt seks uger. Det illustrerer ganske godt det omfang og den bredde, som Nanok har udviklet sig til at kunne rumme i dag.

De fire hold har hver for sig kunnet gennemføre et omfattende arbejde, bl.a. takket være gunstige vejr- og isforhold. I stik modsætning til sommeren 2018 var den nordøstgrønlandske sommer i år nemlig både lang, tør og varm. Tilligemed var der ikke ubrudt havis i vores operationsområde og ej heller nævneværdig drivis ud for kysten, hvilket gjorde det relativt uproblematisk at nå frem til selv de mest afsidesliggende steder med båd.

Af de fire nævnte hold har de to været egentlige renoveringsprojekter, hvoraf det første hold har istandsat Nordfjordhuset [358-2] på Strindbergs Land. Huset er et af de tre A-huse, som Lauge Kochs navnkundige Treårsekspedition byggede i begyndelsen af 1930'erne.

Det andet hold har istandsat den gamle fangststation Hvalrosodden [639-1] - bygget i 1919 og dermed 100 år gammel i år - samt det nærliggende Alwin Pedersen Hus [639-2]. Begge disse huse har også en særlig historisk værdi.

Det tredje hold, Museumsholdet, havde som primær opgave at gennemføre besigtigelse, dokumentation og afmærkning af en række historiske og turisme-relevante lokaliteter i det vidtstrakte område mellem Kong Oscar Fjord i syd og Hochstetter Forland i nord.

Det fjerde hold, et forskerhold fra Arktisk Forskningscenter ved Aarhus Universitet, havde til opgave, med Ella Ø som base, at opsætte automatiske kameraer til fauna- og floraovervågning på land, udsætte måleinstrumenter i havet, opmåle oceanografiske forhold i fjorden samt indkøre en ny motorbåd og indrette tilhørende bådhus.

Til trods for de nævnte gunstige vejr- og isforhold har der dog også været udfordringer undervejs, specielt på den logistiske front, men takket være en overvældende hjælpsomhed, fleksibilitet og imødekommenhed fra mange forskellige fronter er det alligevel lykkedes at gennemføre sommerens planlagte aktiviteter.

Det kan stadig fylde en med glæde og forundring at tænke på den helt specielle ånd af samarbejde og løsningsorienteret hjælpsomhed, der hersker på "Kysten" på kryds og tværs mellem de mange forskellige aktører - både civile, offentlige og militære. En tillidsfuld samarbejdsånd, der endda synes at været tiltaget gennem den seneste årrække. Det er stort!

AAGE V. JENSENS FONDE

Først og fremmest en meget stor og hjertelig tak til vores hovedsponsor, Aage V. Jensens Fonde, for aldrig svigtende tillid og support. Uden en sådan vedvarende støtte kunne Nanok ikke gennemføre sit arbejde, der ofte kan være bekostelig, logistisk udfordrende og kræve års forberedelser.

Vi skylder også en helt særlig tak til en lang række af Forsvarets enheder og enkeltpersoner for et helt fantastisk samarbejde og for beredvillig og hurtig hjælp med at løse diverse logistiske udfordringer. Mange forskellige af Forsvarets enheder har bidraget til dette undervejs, herunder Arktisk Kommando, Slædepatruljen Sirius, Stations- og Patruljetjenesten Grønland, Forsvarets Vagt Mestersvig, Flyvevåbnets Z-team samt Søværnets inspektionsskibe.

Også en stor tak til logistikere og forskere ved Daneborg og Zackenberg forskningsstationerne samt GEUS for imødekommende hjælp og samarbejde.

Der skal også lyde en meget varm tak for den store støtte, familie og venner yder udsendte Nanok'ere, der bruger en sommerferie på at arbejde for Nanok. Det betyder særdeles meget for den enkelte Nanok'er med en sådan opbakning og forståelse fra baglandet.

Mange tak også til den store personkreds, der fortsat viser positiv interesse for vort arbejde og støtter dette.

Til slut en stor tak til alle vore øvrige gode samarbejdspartnere samt til de mange private og offentlige myndigheder, der på forskellige måder har ydet positive bidrag til at muliggøre vort arbejde.

På Nanoks vegne

Peter Schmidt Mikkelsen

Feltrapport for "Strindbergholdet" 2019

Opgaver

Strindbergholdet havde følgende opgaver:

- gennemføre renovering og kulturhistorisk sikring af Nordfjordhuset [358-2]
- planlægge nyt ophalingssystem til "Agsut"
- evt. lægge nyt gulv i vindfang og køkken i Sverresborg [232]
- tilse, optælle og foretage vedligehold af Nanoks materiel og depot Ella Ø
- modtage gods til Nanok på Ella Ø
- klargøre for Nanok-ekspeditionen Ella Ø 2020

Strindberg-holdet

Holdleder: Jesper Stentoft. Maskinmester. Sirius '97. Nanok '03, '05, '06, '13, '16.

Første styrmand og meteorolog: Rasmus Gaj Jessen. Tømmermester.

Hovmester, letmatros og feltfotograf: Lars Bønding. Tømrer og Brandinspektør. Sirius '96, Nanok '06.

Oprejse

Rejsen startede planmæssigt med afgang fra Billund den 7. august kl. 06:30. Sammen med Museumsholdet gik turen videre fra København via Reykjavik, Constable Pynt og Mestersvig med ankomst til Ella Ø samme dag ved 19-tiden. Turen fra Mestersvig til Ella Ø foregik til tider i lav højde grundet lave skyer i Kong Oscar Fjord.

Opstart på Ella Ø

Vel ankommet til Ella Ø blev der taget hul på klargøringen af turen til Nordfjordhuset ved Strindberg. Første dag på Ella Ø bød bl.a. på gennemgang og afprøvning af sikkerhedsudstyr i

*Strindbergholdet klar til afgang med "Agsut".
F.v.: Rasmus Gaj Jessen, Jesper Stentoft og
Lars Bønding.*

form af våben, kommunikationsmateriel og redningsudstyr for sejlads.

Der blev udført eftersyn af Agsut og den 9. august blev kutteren søsat og en kort prøvesejlads udført. Sideløbende blev der pakket proviant, værktøj og materialer. Det var dog ikke muligt at pakke alle byggematerialer, da vi afventede, at de sidste ville ankomme med skib.

Den 10. august kl. 19 ankom "Malik Arctica" fra Royal Arctic Line (RAL), hvorefter losning blev påbegyndt. Losningen fortsatte 11. august, hvor den blev afsluttet midt på eftermiddagen. Allerede efter få dage på kysten, må vi have set lidt forarmede ud, men heldigvis fik kokken på "Malik Arctica" rådet bod på dette med en frokostinvitation ude på søen.

Efter at have modtaget de sidste byggematerialer og fået styr på gods til Ella Ø og næste års renovering af Hamna, stak vi til søs d. 12. august kl. 12:30.

*Strindberg-husene set fra Nordfjord.
F.v.: Siroshytten, Nordfjordhuset [358-2] og Strindberghuset [358-3]*

Turen til Strindberg

Sejlturen på 140 km blev taget over to dage med overnatning ved Blomsterbugten [324]. I super fint vejr og på stille vand ankom vi til Nordfjordhuset den 13. august kl. 17. "Agsut" blev losset for materialer, værktøj og feltudstyr. Inden arbejdet blev påbegyndt, blev der udført detaljeret fotodokumentation af A-husets tilstand inde og ude. Sirius havde, som bidrag til renoveringsprojektet, stillet deres depot til disposition for os, hvilket betød god komfort og kort afstand til byggepladsen.

Nordfjordhuset

Nordfjordhuset [358-2] er et af tre A-huse, som blev bygget i forbindelse med 3 års ekspeditionen ledet af Lauge Koch i årene 1931-33. Huset er oprindeligt bygget som rejsehus til brug under ekspeditionen, i forbindelse med den aktiviteter i området. Huset er sidenhen blevet brugt af både fangstfolk, forskellige ekspeditioner og Sirius patruljen.

Tilstand før renovering

Umiddelbart så huset fint ud både udvendig og indvendigt. Men når man først begynder at pille, så dukker der jo som regel flere ting op, og sådan var det også her.

Udvendigt skreg træbeklædningen på maling og skorstensrøret var flere steder gennemtæret med store huller. Et under, at huset ikke er brændt ned under brug af kulkomfuret. Mange af listerne på gavlbeklædningen trængte til udskiftning og både hoveddør og dør til bislag trængte til en kærlig hånd for at sikre huset mod bjørn og fygesne/sand.

Indvendigt trængte huset til en kraftig oprydning og rengøring. Samtidig var der behov for en grundig sortering af historiske effekter, som var blandet med efterladenskaber fra tidligere ekspeditioner. I husets opholdsrum var vægge, gulve og inventar præget af mange års brug af kulkomfur. Bislag, gang og loftsrum var plaget af flere års sandfygning. I gangen var det nordvendte vindue blændet af og fra loftet hang malingen i laser.

Renoveringen indendørs

Hele huset blev ryddet for inventar og oplagrede effekter. Briksene i opholdsrummet var sømmet grundigt og med meget store søm til både vægge og gulv, og det tog derfor en rum tid at adskille dem uden at ødelægge det oprindelige træ.

Tilstand før renovering.

Før renovering. T.v.: Opholdsrummet. T.h.: Bislaget.

Da opholdsrummet var ryddet, blev vægge og loft skrabet for ujævnheder og løs maling. Til slut blev det vasket med grundrens. Efter et døgnstørretid fulgte maling af loft og vægge.

Under klargøring til malerarbejdet viste det sig, at opholdsrummets vægge oprindeligt havde været lysegrønne. Da den medbragte maling var mørkegrøn, besluttede vi os for at tone den så lys som muligt for at nærme os den oprindelige lysegrønne og skabe et lysere rum.

Af materialer fra de gamle brikse blev der lavet tre flytbare brikse. Løsningen blev et kompromis, hvor de gamle fronter blev genbrugt og andre dele blev lavet i et miks af nyt og gammelt.

Inden opsætning af de gamle hylder og skabe blev de grundigt rengjort og skader udbedret.

De to vinduer i sydgavlen og det afblændede i nordgavlen blev skåret ud og erstattet med nye. De nye vinduer var lavet med kittede glas og efter gamle principper. Alle vinduer fik lavet nye lysninger og bundstykker. De gamle skodder blev erstattet af nye for at sikre mod bjørnbesøg.

Til slut blev gulvet skrubbet og skuret, så det igen kunne ses, at det var lavet af træ.

Rydning af opholdsrum.

Lars vasker gulvet.

Rasmus fremstiller en ny brik.

Indvendigt efter renovering.

Renovering udendørs. T.v.: Jesper udskifter det gennemtærede skorstensrør. T.h.: Det udvendige træværk skreg på frisk maling.

Renoveringen udendørs

Begge gavle fik skiftet defekte lister og blev derpå malet med to gange svenskrød. Under afmonteringen af listerne, viste det sig, at huset også udvendigt havde været lysegrønt. Her magtede vi dog ikke at tone os til en farveændring.

Den gamle skorsten blev afmonteret og en ny isoleret blev monteret. Komfurets placering blev ændret til en mere passende placering i hjørnet.

Hoveddøren, der bar præg af tidligere bjørnebesøg, blev repareret med nye brædder. Brædderne blev opsat på den gamle ramme, for at vise hvordan døren oprindeligt så ud. Døren til bislaget fik også nye brædder og blev tætnet med trælister for at mindske indtrængning af fygesand og sne. Dør til loftrum blev afmonteret og dårlige brædder udskiftet. Hængsler og skudrigler blev genmonteret rigtig, så døren kunne låses forsvarligt.

Alt malerarbejde blev udført med linoliemaling. At male med linoliemaling er en fornøjelse. Malingen dækker rigtig godt og rækker langt. Set

i lyset af vores begrænsede tid, var det dog en udfordring, at malingen skulle tørre et døgn, før den kunne overmales og endnu længere tid før at overfladen var gennemtør.

Renovering af Nordfjordhuset blev udført i ægte nordøstgrønlandsk ånd. Det vil sige som et kompromis af mandskabets evner, tiden til rådighed samt de forhåndenværende materialer og værktøj.

Eftersøgning i Brogetdal og retur til Ella Ø

Den 18. august fik vi et lift med helikopter ind til bunden af Brogetdal. Vores formål var at søge efter byggematerialer til den hytte [907], der i 1946 var planer om at bygge ved Holmesø (den midterste af de tre søer). Vi afsøgte området rundt om søen for spor efter en materialeplads, men uden megen held. Sydøst for Holmesø fandt vi en bunke med stenkul, som kunne indikere, at der havde være planer om opførelse af en fangsthytte i området. Brogetdal bærer præg af at være et forblæst sted, så det var intet under, at de omtale hyttmaterialer var blæst væk i tiden efter 1946.

Renoveringen udendørs er i gang.

Det nyrenoverede Nordfjordhus.

T.v. Strindbergs Land. Rød punkt: Nordfjordhuset. Blå punkt: Lokalitet ved Holmesø.
T.h. Måling af nødvendig trækraft for ophaling af "Agsut".

Den 21. august kom Sirius på besøg og vi benyttede derfor lejligheden til at flytte ud af deres depot og ind i opholdsrummet i Nordfjordhuset. Hvilken fantastisk fornemmelse at overnatte i det nyrenoverede hus.

Den sidste hånd på renoveringen blev lagt den 22. august, hvor alle rengjorte effekter blev stillet på plads i husets rum. Byggepladsen blev ryddet og "Agsut" blev lastet med værktøj og udstyr. Der var samlet en del metalskrot under renoveringsprojektet, hvilket Sirius hjalp med at fragte til Ella Ø på deres nye patruljefartøj.

Vi tog afsked med Strindberg og Nordfjordhuset den 23. august kl. 13 efter 10 gode dage på stedet. Turen retur til Ella Ø forløb i fantastisk vejr og på stille vand, via Waltershausen Gletcher, til overnatning på Kap Humboldt [308]. Vi ankom til Ella Ø den 24. august ved aftenstide. Alle planlagte opgaver blev udført på nær etablering af nyt gulv i Sverresborg [232].

Afslutning på Ella Ø

Dagene fra hjemkomsten til vi forlod Ella Ø den 28. august gik med afrigning af "Agsut" samt optælling af udstyr, proviant og materialer. Tolvmandsmandsbarakken blev gjort vinterklar i samarbejde med Søren Rysgaard og Simon Kortegaard fra Aarhus Universitet.

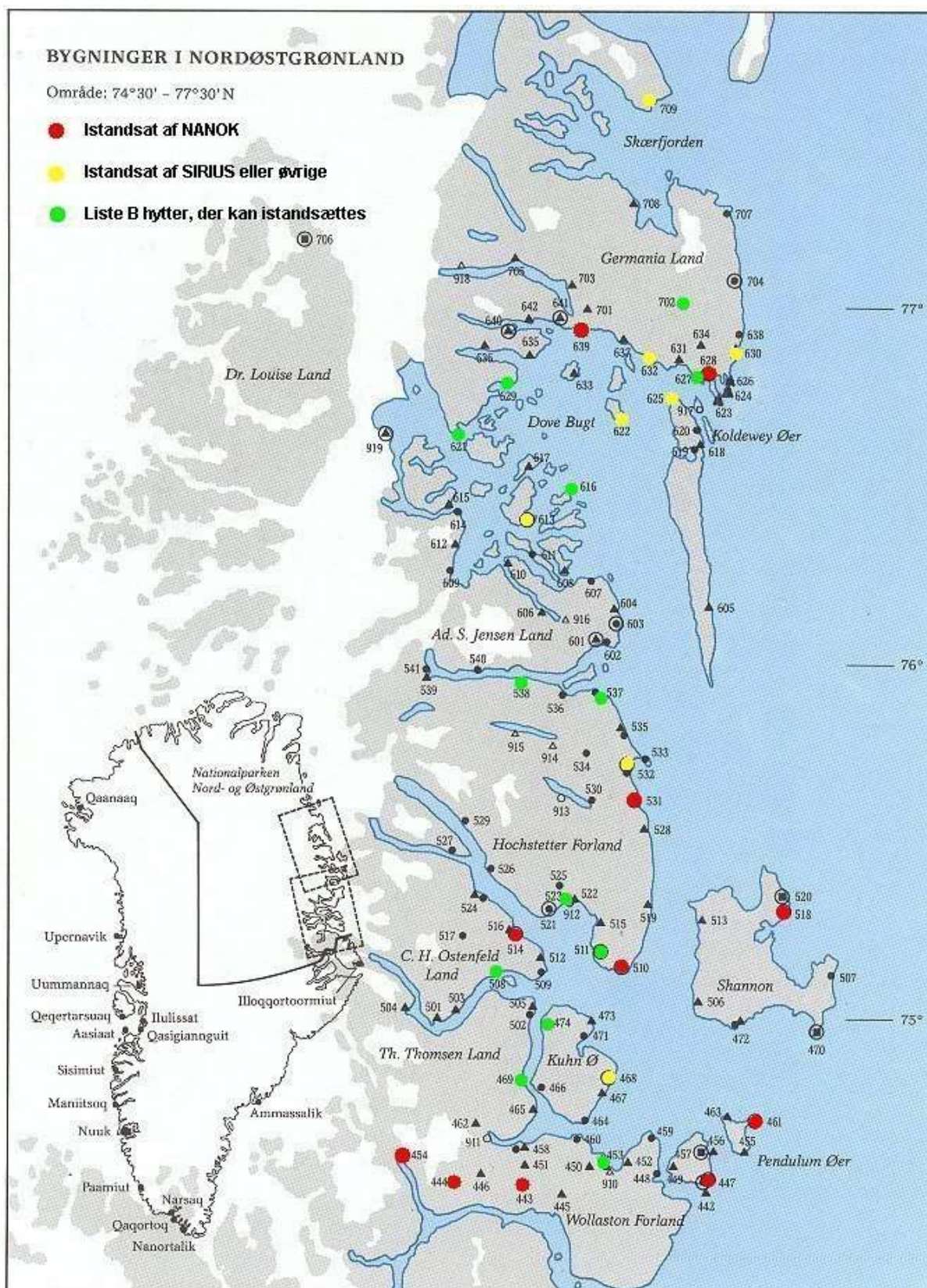
Der blev taget mål og lavet tegninger til ny beddingsvogn. Med henblik på dimensionering af nyt spil fik vi registreret nødvendig trækraft for ophaling af "Agsut".

Ella Ø har endnu en gang dannet rammer og udgangspunkt for en vellykket restaurering af en af de mange historiske bygninger i Nationalparken. En stor tak til Sirius for support under opholdet på Ella Ø.

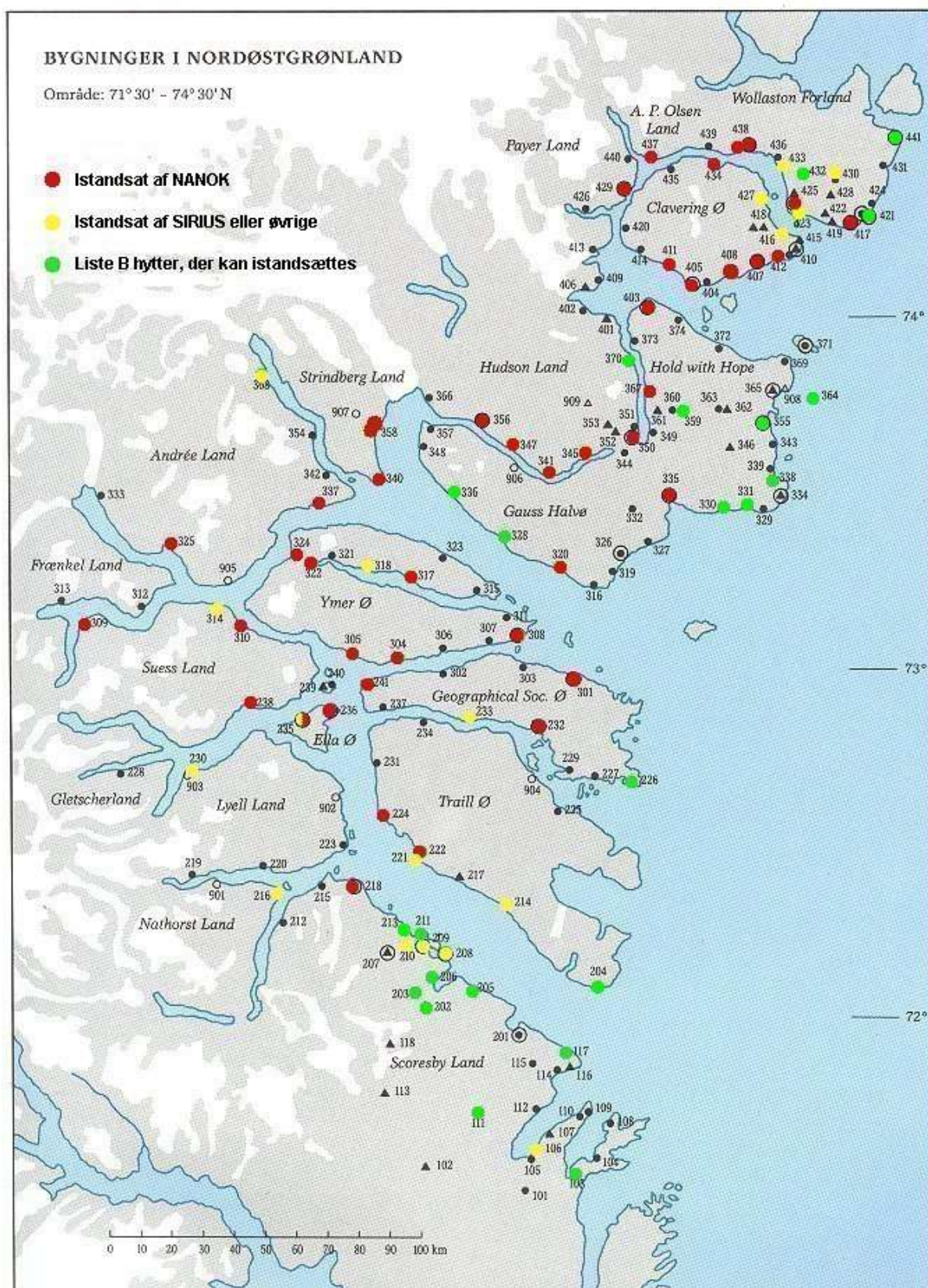
Strindbergholdet takker af for denne gang.

Jesper - Lars - Rasmus

Kortet viser vedligeholdelsesstatus for de gamle hytter, huse og stationer i Nordøstgrønland. Lokalteter markeret med rødt eller gult kan forventes at være i nogenlunde brugbar stand. Øvrige lokaliteter kan derimod ikke forventes at være anvendelige. Lokalteter mærket med grønt er øvrige liste-B hytter, som Nanok eventuelt vil renovere og vedligeholde i de kommende år.

Kortet viser vedligeholdelsesstatus for de gamle hytter, huse og stationer i Nordøstgrønland. Lokalteter markeret med rødt eller gult kan forventes at være i nogenlunde brugbar stand. Øvrige lokaliteter kan derimod ikke forventes at være anvendelige. Lokalteter mærket med grønt er øvrige liste-B hytter, som Nanok eventuelt vil renovere og vedligeholde i de kommende år.

Feltrapport for "Museumsholdet" 2019

Opgaver

Museumsholdet havde følgende opgaver:

- gennemføre besigtigelse, opmåling og afmærkning af turisme-relevante lokaliteter i Nordøstgrønland
- assistere Arktisk Forskningscenter med etablering af monitoreringsudstyr
- rekognoscere for kommende Nanok-projekter
- lave research for en bog om Nanok
- optage 360 grader billeder af hytter
- modtage gods til Nanok på Daneborg
- klargøre for Nanok-ekspeditionen Daneborg 2020

Deltagere

Peter Schmidt Mikkelsen (Sirius '77)

Erik Jochumsen (Sirius '00)

Niels Gyldenlund Mikkelsen (Nanok '07)

Inge Bisgaard (museumsinspektør)

Frants Frandsen (arkitekt)

Oprejse og ankomst

Erik, Niels og Peter mødtes i Kastrup om morgenen onsdag 7. august. Her traf vi Strindberg-holdet og fulgtes med dem på den

videre færd nordover. Først til Keflavik på Island, dernæst til Reykjavik Lufthavn, hvorfra rejsen fortsatte til Constable Pynt i Grønland. Hertil var Inge ankommet dagen i forvejen. Efter en kort ventetid var Norlandairs Twin Otter klar til at bringe os det sidste stykke til vores bestemmelsessted: Ella Ø. Efter en kort mellemlanding i Mestersvig ankom vi til Ella Ø ved 19-tiden. Her landede vi i dejligt klart solskinsvejr og fik en venlig modtagelse af den afgangende Leder Sirius, Christoffer Sohl, og hans folk.

Kort efter var alle vores medbragte grejer bragt under tag i Tolvmandsbarakken, der var i perfekt stand, og i løbet af blot en lille time havde vi fået varme og rindende vand i huset. Alle mand var i sving, og det hele fungerede perfekt.

Vi kunne snart konstatere, at vi ikke var alene på stationen. Foruden os selv var der også de fem Siriusfupper, ti deltagere i en teltlejr bag stationen fra Naturhistorisk Museum i København og fra Korean-Danish Geologist Project samt tre mand fra CASP (Cambridge Arctic Shelf Programme), der havde indkvarteret sig i Ørnereden.

Ankomst til Ella Ø, 7. august 2019.

F.v. Strindbergholdet: Jesper Stentoft, Rasmus Gaj Jessen, og Lars Bønding. Museumsholdet: Peter Schmidt Mikkelsen, Erik Jochumsen, Niels Gyldenlund Mikkelsen og Inge Bisgaard. 7. august 2019.

Ella Ø [235], august 2019.

Klargøring

Næste morgen, 8. august, gik vi i gang med at klargøre til vores tur nordover. Erik og Niels pakkede Buster-jollen ud af dens presenninger og gjorde den klar. Inge brugte dagen på en minutøs opmåling af Ørnereden udvendigt, og Peter pakkede proviant og resten af de grejer, som vi skulle have med på turen. Det tog hele dagen. Vi holdt også skydeøvelser med alle Nanok-deltagere i Hundeelven.

Om aftenen inviterede Sirius os på en dejlig middag - stegt laks - i Pynten. Her deltog også nimbandsbesætningen fra sejlbåden "Tara", der var ankommet tidligere på dagen.

Efter aftensmaden gik vi i gang med at finde årsagen til en lækage i Buster-jollen. Det viste sig

at være en revne i svejsningen i bunden af skroget. Lækagen var ikke synlig, men båden tog så meget vand ind, at den lænsede vand i 30 sekunder for hver 4. minut. Vi tog den derfor på land igen, borede huller i kølskinnen og fyldte denne op med smørefedt. Det hjalp en del.

Første opmålingstur

Efter den sidste klargøring tog vi over middag, 9. august, afsted fra Ella Ø med fyldte benzintanke. Det viste sig hurtigt, at vores læs var for tungt. Vi kunne ikke få Buster-jollen op at plane og kunne derfor kun komme op på ca. 20 km/t. Det var et problem. Vi prøvede forskelligt, flytte frem og tilbage på folk og gods, men lige meget hjalp det. Der var derfor ikke andre muligheder end at reducere vægten. Vi holdt derfor ind til Maria Ø

T.v.: Ørnereden og Maskinhuset. T.h.: På vej mod Myggbukta. F.v.: Peter, Niels og Erik.

Myggbukta [335], august 2019.

og tog så meget som muligt af læsset, ca. 100 kg. Det hjalp, og vi kunne nu efter kort tid komme op og plane med ca. 40 km/t. Så var dagen reddet, og i fint vejr og vand kom vi hurtigt frem. Vi gjorde korte stop ved Kap Humboldt [308] og Sirius-hytten ved Kap Franklin. Kl. 19.15 ankom vi til Myggbukta [335], hvor alt så fint ud.

Næste dag blev vi på Myggbukta. Opgaverne blev fordelt, og vi arbejdede hver med vores gøremål. Inge målte huset op og nedtegnede detaljer, Niels sørgede for street view fotos, Erik detaljefotos og Peter dronefotos.

Fra morgendagen kom først én og derefter endnu én isbjørn spadserende forbi. Det var de to første af en stribe på i alt 18 isbjørne, som vi så i løbet af de næste par uger.

Den 11. august fortsatte vi turen. Vi startede ud i lave skyer og tåge. Midt ud for Vestersletten stødte vi på isbjørn nummer tre, der sad og kiggede på os fra en isflage. Vi var inde ved Kap Franklin for at hente de to tromler benzin, som Sirius venligst havde lagt ud for os. Vi fortsatte derefter langs Gauss Halvø. Nær Smedal [320] så vi en morbjørn med to unger inde på land. Det var

Myggbukta. T.v.: Erik bager boller. I midten og t.h.: Interiør i Myggbukta.

T.v.: Inge, Niels og Erik under et kort stop ved Von Krogh hytten [328].

T.h.: Huttetu [348] hytten ved Sydvestpynten er på vej til at forsvinde helt under fygesandet.

så nummer fire, fem og seks. Vi stoppede kort op ved Von Krogh hytten [328], hvor vi også hilste på CASP-folkene, og ved Huttetu hytten [348] ved Sydvestpynten inden vi hen på eftermiddagen ankom til Hoelsbu [356] i flot solskin og blankt vand. Vi brugte et par timer ved Hoelsbu på at fotografere og vurdere, hvordan huset kan løftes op i vater igen. Ved 17-tiden fortsatte vi mod Strindberg og slog undervejs et sving ind omkring den imponerende Waltershausen Gletscher, inden vi ankom til Strindberg ved 19.15 tiden. Inge og Erik gik på fiskeri ved 20-tiden og fortsatte uden ophør til midnat. Der var masser af fisk, men ingen lod sig fange, hverken med snøre eller med hånd. De var simpelthen for store og sprang fiskelinen flere gange.

Den 12. august fik vi opmålt og fotograferet ved Strindberghuset [358-3] og Nordfjordhuset [358-2]. Kl. 13:30 sejlede vi mod Ella Ø i flot vejr. Vi holdt en frokostpause ved Varghytten [324] ved Blomsterbugten og fortsatte derfra direkte mod Ella Ø. I Antarctic Sund mødte vi Strindbergholdet i "Agsut" for nordgående på vej mod Strindberg. Efter en kort snak sejlede vi videre i frisk vind og til Maria Ø, hvor vi samlede vores "depot" op. Vi ankom til Ella Ø ved 18:30

tiden, fik Buster ankeret op og hyggede os så i Tolvmandsbarakken resten af aftenen. Der havde i mellemtiden været RAL (Royal Arctic Line) forsyningskib på Ella Ø. Nanok-godset og den nye ARC (Arctic Research Centre) container var modtaget og kommet på plads.

Første opmålingstur fra Ella Ø til bl.a. Myggbukta, Hoelsbu og Strindberg. I alt 460 km.

Hoelsbu [356]. Huset hælder nu så meget, at Nanok påtænker en genopretning i 2021.

T.v.: Dødemandsbugten [408] interiør. T.h.: Udsigt over Loch Fyne stationen [350].

Afrigning på Ella Ø og transport til Daneborg

Den 13. august gik med afrigning på Ella Ø og klargøring til den videre rejse til Daneborg. Batterier blev ladet op, og Erik arbejdede hele dagen på Buster for at tætte den revne, der er i svejsningen i bunden af jollen. Det lykkedes. Niels har assisterede med diverse, og Inge knoklede med opmåling og tegning af den indvendige del af Ørnereden. Peter arbejdede med resten. Næste dag, 14. august, fik vi ordnet det sidste og stod klar, da Twin Otteren kom for at

hente os kl. 19. Vi nåede lige at hilse kort på Søren Rysgaard og Toke Høye fra ARC, og på Simon-Martin Kortegaard fra MOPA-både, der ankom med samme fly. Her var også vores femte deltager, Frants Frandsen, med. Han skulle assistere Inge på resten af turen, og med ham ombord fortsatte vi straks afsted mod Daneborg, hvor vi landede ved 20-tiden. Her fik vi en venlig modtagelse af "M.O.", den nye Leder Sirius, og fik os snart indkvarteret i Sandodden [425-1]. Erik, Inge og Frants i stuen, Niels på loftet og Peter i Skindskuret.

Eskimonæs [405]. Den røde cirkel markerer brandtomten fra det oprindelige Lauge Koch ekspeditionshus, der blev nedbrændt af tyskerne under 2. verdenskrig. Tomten indeholder mange metalefterladenskaber, og for bedre at beskytte disse mod nysgerrige og langfingrede turister, blev ruinen markeret som "no-go" område med en firkantet kreds af hvidmalede stenblokke.

De to bygningssagkyndige. T.v.: Inge tegner en af sine utallige detailskitser. T.h. Frants.

Anden opmålingstur

Den 15. august gik med klargøring på Daneborg. Finde og pakke de forskellige grejer og klargøre vores to RIB'er (gummibåde med fast bund) til første tur.

Næste dag kom vi afsted kl. 11 efter lidt forsinkelse, fordi propellen på den ene RIB var defekt og skulle skiftes. Vi kom fint frem til Dødemandsbugten [408], hvor Inge og Frants lavede besigtigelse. Herfra videre til Eskimonæs [405], hvor vi ankom 17:30. På både Dødemandsbugten og Eskimonæs blev der fotograferet med diverse udstyr, og på Eskimonæs afmærkede Inge og Frants

brandtomten fra det gamle ekspeditionshus som "no-go" område med en kreds af stenblokke, der blev malet med hvid maling.

Dagen efter, 17. august, tog vi fra Eskimonæs mod Loch Fyne. Dagen var lidt grå, men det klarede op, da vi ankom til Loch Fyne [350], en dejlig station og et fint sted. Derefter satte vi kursen retur mod nord. Efter en kort pause ved Breivik [404], gjorde vi stop Elvsborg [407], der også blev fotograferet og opmålt i alle ender og kanter. Derefter gik det hastigt videre tilbage til Daneborg og Sandodden, hvor vi ankom ved 20.30 tiden, netop som lørdagsmikken hos MarinBasis var ved at komme godt i gang.

Hansa Bugt [457]. T.v.: Den røde cirkel markerer ruinen af "Alte Hütte" lokaliteten. Ruinen blev markeret som "no-go" område med hvidmalede stenblokke. T.h.: Efterladenskaber ved "Alte Hütte".

T.v.: Germaniahavn [447-3] med Hvalros Ø i baggrunden. T.h.: Frants måler huset op.

Hochstetter "Nanok" stationen [510], august 2019.

Tredje opmålingstur

Den 18. august gik med klargøring til vores tredje opmålingstur. I mellemtiden havde MarinBasis-folkene venligst sejlet to tromler benzin til Germaniahavn for os med "Aage V. Jensen I". I anledning af Sirius' fødselsdag, den 69ende, blev vi inviteret på dejlig lagkage hos Sirius.

Næste morgen kl. 09.15 startede vi vores nordtur med kurs direkte mod Hansa Bugt [457] på Sabine Ø. Her blev der igen markeret "no-go" områder omkring brandtomterne af de to huse (Alte Hütte og Neue Hütte) og taget fotos. Derefter fortsatte vi til Bass Rock [461], hvor vi desværre ikke kunne komme i land pga. for høje dønninger. Tilbage til Germaniahavn, hvor vi ankrede i havnen og indkvarterede os i hytten. Vi så fire isbjørne i løbet af dagen, én ved Kap Borlase Warren, to langs Wollaston Forland og én (nr. 11) ved Bass Rock.

Den 20. august startede vi med en spadseretur ved Germaniahavn og over til Vestre Havnenæs. Kl. 12.15 læssede vi RIB'erne og sejlede afsted mod

Hochstetter. Det var lidt blæsende og råkoldt. Fra Kap Berlin var vandet fint, men så tåget, at vi måtte gøre resten af turen til Hochstetter på GPS. Hochstetter [510] var i god stand og dejlig at komme til.

Den 21. august havde vi egentlig tænkt os en tur til Shannon, men dette blev opgivet pga. varsel om blæst på østsiden af Shannon. I stedet tog vi til Kulhus [511], hvor vi tilbragte fire-fem timer med grundig opmåling og fotografering. Tanken er at renovere Kulhus i 2021, og vi kunne konstatere, at der ligger et større arbejde i dette. Der er en hel del træ i huset, der er mørnet og skal udskiftes. Bortset fra det, var det en flot solskinsdag, hvor en isbjørn (nr. 12) også kom på besøg hos os på Hochstetter.

Den 22. august tog vi afsted med to alternative destinationer. Hvis Shannon var indhyldet i tæt tåge, ville vi tage til Ottostrand, men hvis Shannon var synlig, ville vi i stedet gøre denne til vores mål. Det blev det sidste alternativ. Shannon kom fint frem af tågen, så snart vi havde rundet Kap Rink, og i fladt, stille vand satte vi kurs

Kulhus [511] ved Ardencaple Fjord, august 2019.

T.v.: Alabamahuset [518], august 2019. T.h.: Peter og Niels i Alabamahuset.

direkte mod Kap Copeland. Herfra videre til Kap Børgen, hvor vi så to småbjørne i vandet. Efter Kap Børgen begyndte tågen at tiltage og vi fulgte kysten, først til Kap Sussi [520], hvor vi havde et kort stop for at besigtige stedet, og derefter videre til Alabamahuset [518], hvor vi holdt frokost og fotograferede. Fantastisk flot og historisk hytte efter at Nanok har sat den i stand i sommeren 2016. Imedens lettede tågen lidt og det var pludselig en flot dag. Fra Alabama satte vi kurs sydover mod Kap Philip Broke, men fra Kap Pansch tog tåge, vind, is og sø kraftigt til. Vi måtte navigere efter GPS og udenom drivis, der var presset op mod land, så det tog en rum tid at nå frem til Kap Philip Broke [470]. Da vi endelig kom dertil, måtte vi opgive at komme i land pga. kraftig sø og blæst. På afstand kunne vi blot betragte huset, og netop her mødte vi så turens 15. isbjørn. En kæmpe stor bjørn, der svømmede i vandet. Fra Kap Philip Broke satte vi direkte GPS-kurs mod Kap Davy Gray. Tågen lettede efterhånden lidt, og halvvejs fik vi igen landkending og opklaring forude, men søen var stadig for kraftig til landgang. Vi fortsatte derfor direkte mod Kap Tramnitz, hvor vi gjorde et kort stop på stranden for at strække benene, inden vi fortsatte til Hochstetter, hvor vi ankom et stykke over midnat. Ud for Sirius' Kap Rink Depot - et par km øst for Hochstetter stationen - traf vi to

Sirius patruljefartøjer, og havde et kort, men hyggeligt gensyn med mange gamle bekendte. Alt i alt blev det en lang, men interessant dag, og holdet var trætte, men i godt humør, da vi endelig ankom til Hochstetter stationen.

Retur til Daneborg og afrigning

Den foregående dag havde været lang, og det blev derfor besluttet at udskyde returrejsen til Daneborg til næste dag, den 24. august. Her startede vi med at afvente, at dønninger og vind ved Hochstetter skulle lægge sig lidt. Det gjorde de ved 12-tiden. Fra Hochstetter sejlede vi først til Kap Bremen, så til Kap Maurer og videre til Kap Berlin. Her begyndte det at blæse op fra syd, og i stedet for at sejle gennem Claveringstrædet i modvind valgte vi at gå nord om Sabine Ø og gennem Pendulumstrædet til Germaniahavn - i modvind. Efter et kort ophold ved havnen i Germaniahavn for at samle vores tomme benzintønde op og for få en vejrudsigt fra Daneborg (hvor der var vindstille), besluttede vi - ud fra en mistanke om at blæst og dårligt rejsevejr var på vej - uden ophold at sætte kurs videre mod Daneborg. Det blev en tur i fortsat kraftig modvind og sø; men endelig kom vi ind i Young Sund, hvor bølgerne lagde sig. Kl. 00.30 ankom vi til Daneborg, hvor vi fik RIB'er og grejer på land. Det var dejligt at være fremme og få den

På vores tur så vi ikke mindre end 18 isbjørne, både til lands og til vands. Årsagen er formodentlig den begrænsede mængde drivis, der var ud for områdets kyster i sommeren 2019, hvilket har fået bjørnene til at søge ind til land, i stedet for, som normalt, at opholde sig til havs ude i drivisen.

salte smag i munden skyllet ned med en øl. Turens højdepunkter var tre bjørne, én syd for Kap Wynn, én syd for Dronning Augustadalen og én ved Haredal. Det var så sommerens isbjørn nummer 18.

De resterende dage, som var overskyede, regnfulde og blæsende, havde vi mere end nok at gøre med afrigning af vores udstyr og indretning af vores nye tyve fods container. Størsteparten af opmagasineret proviant og grej i Sandodden blev flyttet hen i containeren. En hel del blev kasseret og bortskaffet. Sandodden blev også grundig undersøgt og opmålt ifm. med den istandsættelse og nyindretning, som Nanok har planlagt til 2020. Huset bør ikke længere (mis)bruges til at efterlade ekspeditionsudstyr i på ubestemt tid, men i stedet være et tilgængeligt historisk og praktisk anvendeligt hus.

Den 28. august var vi klar til hjemrejse. Vejret var igen blevet klart og smukt, og vi kunne nyde synet af det friske drys af sne, som de foregående dages vejr havde efterladt på toppen af den omgivende fjelde. Efteråret var begyndt. Kl. 12.30 gik vi ombord i Twin Otteren og efter et kort stop på forskningsstationen i Zackenberg [438-5] fløj vi direkte til Constable Pynt, hvor vi igen mødtes med Strindberg-holdet og med Søren og Simon. Sammen med dem gik turen videre til Reykjavik, hvor vi overnattede indtil vi næste dag, 29. august, hvor vi returnerede til Danmark efter en god sommer i Nordøstgrønland.

Afslutning

I løbet af de tre uger fik vi løst de planlagte opgaver plus en del flere. Undervejs fik vi meget

Anden opmålingstur (rød). I alt 235 km.

Tredje opmålingstur (blå). I alt 590 km.

imødekomme hjælp fra mange sider, ikke mindst af Sirius på Ella Ø og Daneborg, Stations- og Patuljetjenesten Grønland (SPG), Arktisk Kommando (AKO), Inspektionsskibene "Hvidbjørnen" og "Ejnar Mikkelsen", Forsvarets Vagt Mestersvig, MarinBasis, GEUS og Zackenberg-logistikken. Vi er meget taknemmelige for denne assistance.

Peter - Erik - Niels - Inge - Frants

Udsigt over Daneborg. I forgrunden ses f.v.: Sorte Skur, Sandodden og Skindskuret.

Feltrapport for "Hvalrosodden-holdet" 2019

Opgaver

Hvalrosodden-holdet havde følgende opgaver:

- gennemføre renovering og kulturhistorisk sikring af Hvalrosodden [639-1] og Alwin Pedersens hus [639-2]
- evt. tilse, optælle og foretage vedligehold af Nanoks materiel og depot Danmarkshavn

Deltagere

Torben Jeppesen (Sirius '98)

Henrik Skjoldhøj Nielsen (Sirius '98)

Jonas Nørregaard

Oprejsen

Turen startede for Torbens og Jonas' vedkommende den 26. august fra Flyvestation Aalborg med C-130 til Keflavik. Her på Island stødte Henrik til. Hans udgangspunkt var Alta i Norge. Vi benyttede dagen i Keflavik til indkøb af ferskvarer samt kontrol og pakning af byggematerialer, der var losset fra "Hvidbjørnen", der ellers i første omgang skulle have sejlet os og godset til Hvalrosodden.

Den 28. august lettede vi mod Mestersvig, hvor vi landende i flot solskin og blev hilst velkommen af ResSir-folkene (Reservestyrke Sirius), der var på vej hjemover. Vi brugte dagen på at ompakke og

klargøre byggematerialer og proviant endnu engang. Denne gang til Twin Otter flyvning. Vi blev fyrsteligt behandlet med fine sovekamre og god mad. Om aftenen kørte vi en tur ud til Nyhavn og besigtede bygningerne og vores lager. Torben kunne ikke dy sig for at udføre et par hurtige udbedringer.

Forsvarets Zulu-team, som vi havde fulgt med fra Aalborg, fik testet deres droner med et par vovede flyvninger omkring nogle isfjelde ude på Kong Oscar Fjord. Zulu-teamet bestod af tre mand, der havde til opgave at afsøge området nordøst for Hvalrosodden for mulige C-130 nødlandingsbaner. De flinke fyre endte også med at hjælpe os med at få de sidste byggematerialer helt op til Hvalrosodden, da vores egen Twin Otter havde nået max last. Zulu-teamet havde deres lejr i det store flade område nordøst for Lakseelv.

Ankomst til Hvalrosodden

Den 29. august gik det så nordover mod Dove Bugt og Hvalrosodden. Vi lettede om formiddagen og nød den fine sigt på første del af turen. Vi fik Hvalrosodden i sigte og landede. Oppakning, proviant og byggematerialer kom på

*Hvalrosodden (øverst) og Alwin Pedersens hus ud- og indvendigt ved ankomsten.
Begge huse har unikke, historiske kvaliteter – men trængte til grundigt eftersyn og istandsættelse.*

Renovering af sideskurets tag.

T.v. Det gamle tagpap fjernes. T.h. Reparation af tagkonstruktionen set i fugleperspektiv.

jorden i en ruf. Vi måtte også lige skubbe flyet en halv meter baglæns, da det var stoppet lige op ad en stor sten.

Da vi havde vinket farvel, gik vi på opdagelse på den fine gamle station. Vi havde allerede inden afrejsen fået nys om (via Sirius), at en bjørn havde været igennem taget til værkstedet og lavet ballade. Det var fuldstændigt korrekt. Den havde mæsket sig i maling, tjære og andet godt. Der var foretaget en nødreparation af taget, men det var tydeligt at se, at der alligevel var kommet en hel

del vand ind. Værkstedet sejlede i en herlig blanding af maling, søm skruer og vand.

Det lille depot- / kulrum til venstre ved indgangen var intakt. Hovedrum, køkken og soverum var møgbeskidte og tilsodede, men ellers i fin stand. Alwin Pedersens lille hus, der ligger omkring 35 meter nord for Hvalrosodden stod omtrent, som da Pedersen forlod det i 1939. Husets interiør med diverse forskningsinventar var i fin stand. Taget så stort set ud til at være tæt. Husets ydre var på nær nogle få brædder hist og pist i god stand.

Stemning indendørs i Alwin Pedersens hus efter Nanoks oprydning og skånsomme renovering. Husets interiør står i dag formodentlig næsten i samme tilstand, som da zoologen Alwin Pedersen forlod det i 1939, - altså for 80 år siden!

Den røde Sirius standardhytte er bygget klods op ad Hvalrosodden. Lidt for klods efter Nanoks mening.

Arbejdet starter

Jonas gennemfotograferede som det første alle bygninger. Derefter rykkede vi ind. Da der kun er to senge i Hvalrosodden, indlogerede Torben sig efter aftale med Forsvaret i Sirius' standardhytte, der ligger klods op af Hvalrosodden (lidt for klods efter vores mening). Jonas og Henrik nappede hver sin køje i køkkenet på "Odden".

Efter første nat, startede vi den 30. august med at dele os op, således at Henrik og Jonas gik i gang med at vaske opholdsrummet på Hvalrosodden. Det blev til rigtigt mange spande kulsort vand, før vi kom i bund. Men vores vurdering var også, at det nok var første gang nogen var kastet sig ud i at vaske loftet. Imedens havde Torben kastet sig over "Alwins hus"; primært med at strikke gammelt tagpap og pille søm ud.

Dagen efter gik vi i gang med at male opholdsrummet. Vi havde fin "Hvalrosodden Hvid" linolie maling med og fik påført første lag. Torben var godt i gang med det første lag vindpap på nordsiden af Alwins hus.

Eftermiddagen brugte vi på en oprydning af værkstedet, hvor bjørnen havde rumsteret. Der skulle muges godt ud i maling og lort. Der var

også fine antikviteter i værkstedet, men det bar mest præg af at være et sammensurium af Sirius efterladenskaber og Danmarkshavner grej.

Næste dag, 1. september, fik vi malet opholdsrummet en gang til. Denne gang var vi alle i gang, da den stod på 30 knob og regnvejr udenfor. Det skal indskydes, at selvom linoliemaling strækkes umanerligt langt og at laget er tyndere end tyndt, så kan det have sine udfordringer at bo og lave mad i et nymalet rum. Et faktum, som soveposer og andet grej bogstaveligt talt kommer til at være mærket af langt ud i fremtiden.

Om eftermiddagen lagde vinden sig, og vi spadserede en tur op langs Lakseelven. På et randmoræneplateau fik vi fin udsigt over Sælsøen og kunne også se Zulu-teamets lejr med to gule telte omkring 4-5 km borte på østsiden af elven. På tilbagevejen stødte vi udover diverse moskus- og renddyrgevire og også på et hestekranium. Det lå ved foden af den sydvestlige del af den randmoræne, som vi var gået op på. På vejen hjem gik vi og funderede over, hvordan den hest var endt der. Var det måske en af J.P. Koch ekspeditionens heste?

Minder fra en svunden tid.

T.v.: Mørkefjord [641] stationen blev anvendt i årene 1938-41. Huset er nu i så dårlig stand, at det næppe lader sig istandsætte. T.h.: Henrik med et hestekranium, der formentlig stammer fra "Den danske Ekspedition til Dronning Louise Land og tværsover Nordgrønlands Indlandsis 1912-13", under ledelse af Johan Peter Koch.

*Renovering af Hvalrosodden.
Øverst: Der var frost i luften og nogle dage med blæst og snevejr.
Nederst: Vinduer blev taget af og repareret.*

Hvalrosodden indvendigt efter renovering. En stue med masser af stemning og historie.

Renoveringen fortsætter

Dagen derpå skiftede vejret til det meget bedre, dvs. stort set vindstille og skyfrit. Grundet et mindre uheld og heraf et let bøjet ribben holdt Henrik sig inde og fik sat proviant og stumper på plads i køkkenet. Jonas og Torben holdt på med Alwin Pedersens hus.

Hvalrosodden ligger på et fladt sandet terræn, hvilket medfører kraftig sandfygning ved blæst, så både Alwins Pedersens hus og Hvalrosodden trængte til udgravning. Under gravearbejdet med Alwins hus dukkede der en masse sjove stumper

op af sandet. En hel bunke stillepinde til rævefælder, men også en gammel pibe, et par træsko, div. æsker, osv. Vi tog vare på det hele og fik det placeret i vindfanget inde i huset.

De næste dage fortsatte i magsvejr arbejdet på Alwins hus. Henrik kom hurtigt til hægterne og kom med over for at deltage i arbejdet. Sammen fik vi i løbet af de næste dage færdiggjort arbejdet. Underpap, overpap, rengøring, nyt glas i vinduerne samt planering og udjævning af de store sandmængder.

Bjørnebesøg. Der iagttages, studeres og fotograferes - inden man skilles i fred og fordragelighed.

Bjørnebesøg og fisketur

En aften da vi lige havde slukket den sidste pandelampe og lagt bogen på hylden, opdager Henrik - han lå i den øverste køje og havde dermed udsigten - at der står en bjørnemor med to halvstore unger og glør ind ad vinduet. Vi springer op og kaster os over vores kameraer.

Den megen virak får bjørnemor til langsomt at daske væk. Da vi fornemmer, at familien er på retræte, får vi purret Torben, og han kommer med ud og deltager i fotomikken. En meget stor oplevelse specielt for Jonas, der ikke tidligere havde oplevet isbjørne.

Da Alwins hus nu stort set var færdigt - der manglede stadig lidt vinduesmaling samt konstruktion og montering af skodder - gik vi i gang med selve Hvalrosodden. Igen stod den på at fjerne gammelt tagpap og søm samt danne sig et overblik over skaderne på tagkonstruktionen. Vi fik strippe t det meste af taget på den del af tilbygningen, hvor værkstedet ligger, og kunne hurtigt se, at det krævede nye spær.

Torben fik fingernemt lavet nogle fine nye alternative spær, som vi fik monteret. For at sikre denne åbenbart lidt sårbare del af huset,

forstærkede vi taget med både nye brædder og et lag tagplader.

En aften riggede vi fiskestængerne til og gik en lille tur op ad Lakseelv og prøvede fiskelykken. Der gik ikke lang tid, før den første fjeldørred blev landet, og snart lå der endnu tre fjeldørreder på bredden. Vi besluttede, at det måtte være nok, selvom den fine aften med lav sol og ingen vind fristede til mere. Vi fik klargjort fiskene til både gravning og til stegepanderne.

De følgende dage fortsatte arbejdet på "Odden". Påbrænding af tagpap, malerarbejde af gavl, nye vindskeder, vinduesrammer, osv.

Tur til Mørkefjord

Da det blev søndag og vejret var godt, tog vi på en lille ekspedition ind til Mørkefjord stationen og Mørkefjordhytten, der ligger ca. 6 km vest for Hvalrosodden. Det var en fin tur og spændende at gå på opdagelse i de gamle bygninger. Stationen er i meget ringe stand. Vi tog os tid til at fotografere begge bygninger grundigt.

På vej hjem langs stranden stødte vi på tydelige ulvespor. Som højst har været et par dage gamle. Da vi en aften sad og nød dejlig stegt ørred dukkede endnu en hvid bamse op foran det store

*Den første sne og efterårsstemning.
T.v. Alwin Pedersens hus. T.h. Hvalrosodden i aftenslumringen.*

vindue, hvor vi sad og spiste. En fin velnæret ung bjørn. Den blev også fotograferet; men da den blev en smule for nysgerrig, blev den skræmt væk med et signalskud.

Det afsluttende arbejde

Under udgravningen af gavlen på Hvalrosodden stødte vi igen på en masse spændende stumper nede i sandet. En masse patronhylstre med årgangene 1923-33 og 1938, stillepinde, ræveknogler, resterne af en gammel riffel og ikke mindst endnu et hestekranie. Kraniet lå ved husets sydvestlige hjørne, under næsten en meter sand.

Vi havde været spændt på, hvad denne lidt sene tur ville byde os af vejrlig. Den sidste del af opholdet gav os da også en snert af kommende vinter. Der kom frost i luften, og vi havde en del dage med storm, dårlig sigt og snevejr.

Både papbrænding og udvendigt maling med linolie gav os lidt udfordringer, da vejret skiftede. Men vi kløede på efter bedste beskab, og to dage inden hjemrejse fik vi brændt det sidste tagpap på. Alt overpap blev brugt ned til mindste stump. Vi forsøgte os med noget af det gamle pap, der allerede stod på "Odden", da vi ankom, men det viste sig at være helt porøst og knækkede, da vi ville rulle det ud.

De sidste dage - der hvor vejret på alle måder var med os igen - gik med oprydning, rengøring, sortering, afsluttende malerarbejde og diverse andre småprojekter. Herunder montering af flagstang og to nye navneskilte. Torben havde fået lavet et til Hvalrosodden hjemmefra og Jonas fik skåret et til Alwin Pedersens hus.

Afgang med Twin Otter.

Hjemrejse

Da Twin Otteren dukkede op i det fjerne, blev skodderne monteret, Dannebrog sænket, og vi vinkede farvel til en Hvalrosodde, hvor det sidste lag maling stadig stod og skinnede i solen.

Turen hjemover gik via Daneborg, hvor vi fik en varm velkomst af fupperne. M.O. (Leder Sirius) indlogerede os i "Aktiviteten". Vi fik lagt værktøj, våben og proviant i Nanok containerne og nåede lige en lille spadseretur forbi Sandodden og Hotel Karina. Om aftenen lavede vi et lille miniforedrag for fupperne med lidt før og efter billeder oppe fra "Odden" og fik fortalt historier om vores oplevelser. Dagen efter gik det via Constable Pynt hjemover mod Island.

Fantastiske tre uger på Hvalrosodden som forhåbentligt nu kan klare sig igennem til det næste store jubilæum.

Torben - Henrik - Jonas

Færdigt arbejde og klar til hjemrejse!

F.v.: Torben Jeppesen, Jonas Nørregaard og Henrik Skjoldhøj Nielsen.

Feltrapport for Ella Ø forskerholdet 2019

Opgaver

Ella Ø forskerholdet havde følgende opgaver:

- Opsætte automatiske kameraer til overvågning af planter og insekter på land
- Udsætte måleinstrumenter i havet
- Opmåle oceanografiske forhold i fjorden
- Indkøre ny motorbåd samt etablere ny bådhus på Ella Ø

Deltagere

Søren Rysgaard (Arktisk Forskningscenter, Aarhus Universitet)

Toke Høye (Arktisk Forskningscenter, Aarhus Universitet)

Simon Kortegaard (Mopa Både, Vilsund, Thy)

Oprejse til Ella Ø

Inden oprejsen til Ella Ø fik vi oplyst, at der kunne være problemer med at komme fra Mestersvig til Ella Ø, da banen var noget ujævn og blød. Planen blev dog fastholdt. Efter en gnidningsfri oprejse fra Tirstrup via Island, hvor vi mødte Frants, tog vi videre med Dash-8 til Constable Pynt. Her skiftede vi til Twin Otter og landede på Ella Ø i kanon godt vejr på en lidt ujævn bane. Blev modtaget af Nanoks Museumshold (Peter, Niels, Inge og Erik) i "lufthavnen". Efter en kort overlevering smuttede de nordover til Daneborg, hvor de skulle fortsætte arbejdet. De havde tændt op i Tolvmandsbarakken, og snart duftede der af kaffe og nybagt brød. Dejligt at være tilbage på kysten igen.

Opstart

Simon havde forberedt en Mopa Expedition båd og trailer hjemmefra, så den passede ind i en tyve

Forskerholdet i Constable Pynt. F.v.: Toke Høye, Simon Kortegaard og Søren Rysgaard.

fods container under transport med skib fra Aalborg til Ella Ø. Den første dag gik med at udpakke container med båd og forskningsudstyr til forskningsprojekterne. Motorer blev monteret og båden klargjort til opstart.

Gode placeringer til kamerasystemerne på land blev hurtigt fundet nordvest for stationen og op mod landingsbanen. Her vokser de planter, som vi havde håbet på at finde i tætte tæpper. Det var særligt almindelig rypelyng (Dryas), purpurstenbræk og tue-limurt. Stativer, batterier, solpaneler, rævesikrede kabler og elektronik til seks forskellige klynger med i alt 26 kameraer skulle bæres ud i felten og samles.

Samtidig blev instrumenter til monitorering af hydrografiske forhold i havet samlet og programmeret til start. Et instrument blev placeret ud for Tolvmandsbarakken på 11 m dybde (72°52.716N; 025°06.542W). Instrumenterne sidder 6 m under vandoverfladen og kan ses med det blotte øje. Der er placeret en 30 m line vinkelret på land så den let kan dræges. Planen er at tage instrumentet op næste år og udsætte et nyt.

T.v.: Der graves - hvem behøver et fitnesscenter? I midten: Container er åbnet med vinkelsliber og bruges som tag til tilbygning. T.h.: Tilbygning på 'bådhuset'. Der er lagt pap og drænet rundt om containeren og fuget så den skulle være snetæt. Også monteret vejrstation med indbygget solceller.

T.v.: Simon monterer motor og hydraulisk styring på Mopa båden. T.h.: Endelig udpakket og klar til det egentlige forskningsarbejde. F.v.: Simon, Toke, Søren og Mopa båden.

Klargøring af bådhus

Sirius havde forberedt en containerplads med stabil grus, og vi gravede et par render omkring containeren, så smeltevand kan løbe væk under tøbruddet næste år. Derudover lavede vi en tilbygning på containeren, så båden med motor og trailer kan køres direkte ind efter brug. Trailerskaften kan forkortes, så der er plads til båd og motor i det nye bådhus. Det betyder, at det er let at få båden hurtigt i vandet, når man ankommer til Ella Ø. Næste år bør der monteres et lille spil i bunden af containeren, så trailer og båd kan køres direkte ind. Herved kan vi selv, uden hjælp fra Sirius, søsætte og optage båd. Bugten ved Ella Ø stationen var fri for is, og vi havde i hele perioden Mopaen liggende for svaj med en snor til land, så det var nemt at komme afsted, når der skulle laves målinger i fjordene. Vi havde et 12 kg anker med 5 m kæde liggende på 6-7 meter dybde ud for Tolvmandsbarakken. I enden af ankerkæden var

påmonteret en ring, hvor igennem et cirkeltov til land blev trukket. På cirkeltovet havde vi monteret en 4 m line op til Mopaen, der så kunne ligge for svaj og trækkes ind til land, når der skulle sejles. Vi bør næste år montere en pullert støbt i en 200 liters tromle på land til at fastgøre bådene, når de ligger for svaj.

De følgende dage

Da vejret blev lidt ustadig med blæst og bølger, foretog vi kun målinger i nærområdet af Ella Ø, og fokuserede i stedet på at få kamerasystemerne på land sat op samt at forberede til udsætning af undervandsbøjer. Bøjer til udsætning ved Kap Humboldt og længere inde i Kejser Franz Joseph Fjord blev forberedt, men vi måtte i første omgang opgive at nå ud til munden af Sofia Sund pga. blæst og høje bølger.

Den 18. August blev vi inviteret til Sirius fødselsdag på stationen og budt på en tre-retters middag med snak om hunde, is og fjorde. To af os

T.v.: Eksempel på undervandsbøje der måler lys, temperatur, tryk, saltindhold og klorofyl året rundt på de tre lokaliteter. T.h.: Søren klargør CTD til oceanografiske målinger langs sektionerne ud gennem fjorden.

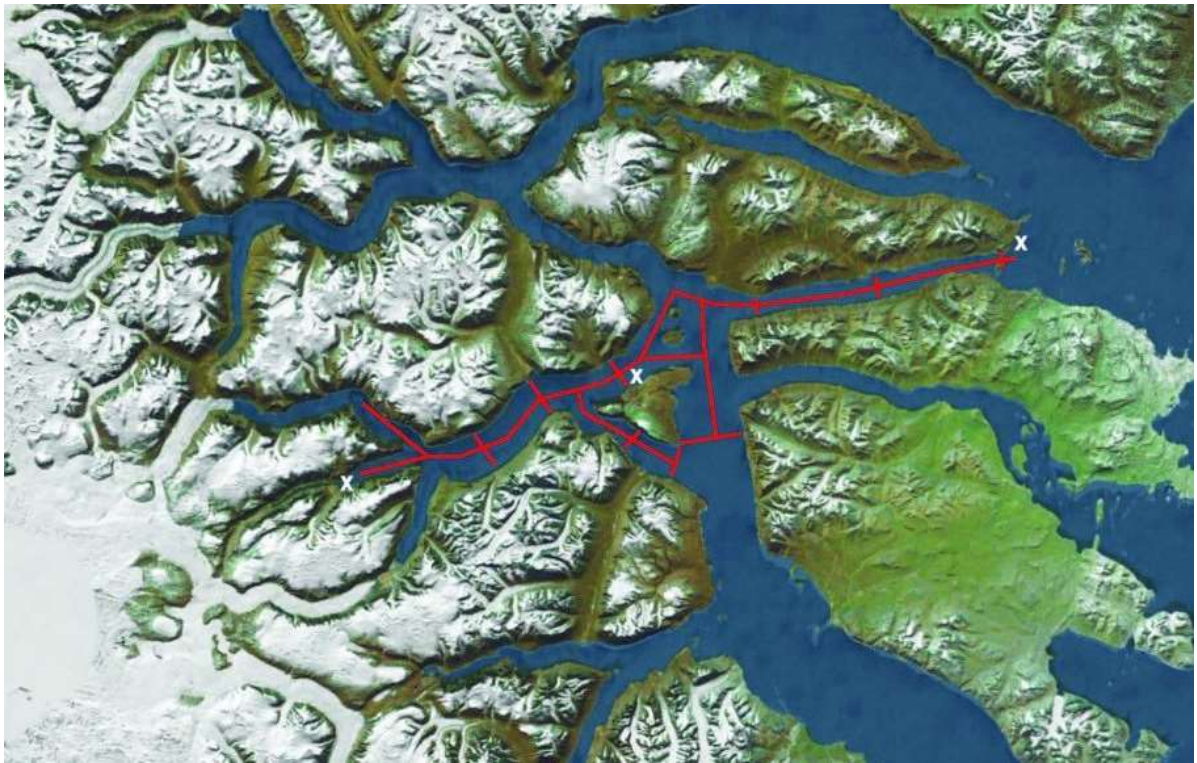

Tokes automatiske kameraer til overvågning af planter og insekter på land.

Kamerastativerne består af aluminiumsrør og beslag og selve kameraet er beskyttet af en aluminiumskærm for at mindske påvirkning fra regn og sne. Fire kameraer er forbundet til en minicomputer, et stort gelbatteri og et solpanel. Computeren holder blandt andet styr på tiden, så kameraerne tænder omkring snesmeltning (1. juni) og begynder at tage billeder. Der bliver gemt ét billede hvert minut henover sommeren, og data lagres i hvert kamera. Systemet er bygget til at være vandtæt og kunne klare en arktisk vinter. Det er planen at data skal hentes omkring 15. august 2020 og systemerne efterses, da der ikke er tidligere erfaringer med overvintring for dette slags kamerasystem.

Under opsætning af kameraudstyret var det muligt at lave de første optagelser med kameraerne, der skal kortlægge de enkelte blomsters udspringstidspunkt og insektbesøg. Her er eksempler på de afblomstrede planter af tre fokusarter: almindelig rypelyng (*Dryas octopetala*), purpurstenbræk (*Saxifraga oppositifolia*) og sol-stenbræk (*Saxifraga aizoides*).

Kort over Ella Ø området.

Oceanografiske sektioner og prøvetagning (tryk, salt, temperatur, klorofyl og vandisotoper) der blev foretaget fra Ella Ø fjordenes inderste grene til yderkysten. Kort viser sektionerne og sejlruten. I alt blev der prøvetaget på 30 lokaliteter og sejlet 396 sømil. Dertil kommer udsætning af 3 undervandsbøjer (hvide krydser) der skal måle indtil næste år hvor planen er at genudsætte nye instrumenter.

endte i opvasken efter en konkurrence om, hvem der kunne stable flest sten ovenpå hinanden på kortest tid uden at bunken væltede. Ser ud til at Sirius-fupperne mestrer denne sportsdisciplin bedre end os. Vi har på fornemmelsen, at de havde forberedt sig.

Efter afprøvning i felten blev kamerasystemerne på land færdigmonteret og gjort klar til at starte fotoserien næste forår med ét billede i minuttet gennem hele vækstsæsonen. Det blev sent den sidste aften med at færdiggøre opsætningen, da Toke skulle rejse hjemover næste dag efter otte dage på Ella Ø. Simon og Søren fortsatte det marine arbejde.

Vejret klarede op ud for kysten, og det blev muligt at sejle ud til Kap Humbolt [308] og placere havmåleinstrumenter ud for hytten (72°55.932N; 024°44.327W, 11 meters dybde), samt foretage hydrografiske målinger på hjemvejen gennem Sofia Sund. De næste dage forsøgte vi at nå op til Isfjord flere gange uden held pga. blæst og høje bølger. Efter en snak med Sirius, der også havde forsøgt at sejle samme vej, vurderede vi, med den tid vi havde til rådighed, at det i stedet var bedst at placere måleinstrumenter i bunden af Röhss Fjord. Isfjord målingerne må vente til næste år. Vi fik placeret instrumenter i bunden af Röhss Fjord (72°52.709N; 025°06.595W, 11 m) og foretaget

Tolvmandsbarakken - en god base. T.v.: Simon. T.h.: Søren

Den nye Mopa båd "Vagn Forring".

målinger i Kempe fjord, Narhval Sund og Kong Oscar Fjord i stedet.

De oceanografiske målinger strækker sig fra Indlandsisen til Grønlandshavet med flere målestationer på langs og tværs af fjordsystemet. Den overordnede ide med projektet er at skaffe sig basal viden om oceanografiske forhold (e.g. temperatur, salt, tidevand, lys, klorofyl, turbiditet, vandisotoper og blandingsprocesser) i fjorde der er bindeled mellem havet og Indlandsisen. Endelig forsøger vi at forstå den lokale fjordvind, og hvordan hav og atmosfæren vekselvirker i disse grønlandske fjorde. Ella Ø vindsystemet opfører sig anderledes end nogle af de andre fjorde (Young Sund og Nuuk Fjord), som vi har undersøgt gennem tiden – hvorfor er endnu uklart. Vi fik placeret en vejrstation på Ella Ø, men der bør installeres flere vejrstationer langs med fjorden fra Indlandsisen til yderkysten for at få ordentlig styr på denne fjordvind.

Nedpakning og hjemrejse

De sidste to dage gik med optagning af båd, olieskift, service, optælling og nedpakning. Vi fik sejlet 396 sømil med den nye Mopa båd og brugte omkring 200 liter benzin. Mopa Expedition båden er en behagelig og hurtig måde komme rundt i fjordsystemerne på og en perfekt platform for oceanografiske målinger.

Vi fik udlagt de planlagte måleinstrumenter og gennemført de planlagte oceanografiske målinger i Ella Ø fjordområdet på nær dem i Kejser Franz Joseph Fjord. Givet den tid vi havde til rådighed til vores ambitiøse plan, er vi tilfredse med det opnåede. Vi håber at kunne fortsætte arbejdet i området de næste år, og at samarbejdet med Nanok kan udvikle sig til resten af kysten. Planen er, at Nanok i fremtiden vil være behjælpelig med at tage data med hjem fra de forskellige målestationer. Tolvmandsbarakken fungerede som en perfekt base og med hyggelig naboskab med Sirius. Et par dage før hjemrejsen ankom Nanoks Strindberghold, og vi pakkede ned sammen. Det blev til nogle hyggelige dage med fælles madlavning, aftenhygge og historier fra gamle dage.

Vi har opkaldt Mopa båden efter Vagn Forring, der var søn af Aage V. Jensen. Vi er meget taknemmelige for den støtte, vi har fået fra Vagn gennem tiden og håber at Mopa båden "Vagn Forring" kan være med til at bevare det gode minde om hans virke. Vagn var et venligt menneske med interesse og tanke for andre, og som sin far en initiativrig mand med et globalt udsyn.

Søren – Toke - Simon

Om Nanok

Nordøstgrønlandsk Kompagni Nanok er en privat, nonprofit organisation stiftet i 1992 på baggrund af det tidligere *Østgrønlandsk Fangstkompagni Nanok A/S*, grundlagt i 1929.

Nanoks formål er bl.a. *at bidrage til udbredelse af kendskabet til Nordøstgrønland og dets kulturhistorie samt at bidrage til sikring af områdets kulturminder og bygninger.*

Nanok består af en privat kreds på syv personer, kaldet Bestyrelsen. Disse er Peter Schmidt Mikkelsen (direktør), Jens Erik Schultz, Tommy Pedersen, Palle V. Norit, Søren Rysgaard, Fritz Ploug Nielsen og Jesper Mølbak Stentoft (kasserer). Nanoks revisor er Aka Lyng. Torben E. Jeppesen assisterer med materialeindkøb. Nanoks pakkecentral varetages af Kristian Nevers. Foruden de nævnte deltager en række andre enkeltpersoner i Nanoks arbejde. Al arbejde i Nanok er frivilligt og ulønnet.

Nanok udsender hver sommer et felthold typisk med 6-10 deltagere fordelt på 2-3 hold, der i 3-5 uger arbejder i Nordøstgrønland. Resultatet af dette arbejde dokumenteres og offentliggøres i en feltrapport. Ekspeditionsdeltagerne udvælges af bestyrelsen. I årene 1991-2019 er der udsendt i alt 186 Nanok'ere, eller mere end 75 enkeltpersoner, til Nordøstgrønland.

For at kunne gennemføre arbejdet råder Nanok over et betydeligt ekspeditionsmateriel. Derimod besidder Nanok ingen fast ejendom i Grønland.

Nanoks arbejde finansieres af Aage V. Jensens Fonde.

Blandt sine gode samarbejdspartnere og støtter tæller Nanok: Norlandair, Arctic Research Centre, Arctic Science Partnership, Grønlands Selvstyre, Grønlands Nationalmuseum & Arkiv, Grønlands Naturinstitut, Arktisk Kommando, Slædepatruljen Sirius, Forsvarets Vagt Mestersvig, Stations- og Patruljetjenesten Grønland, Royal Arctic Line og TELE Greenland.

Nanok har siden 1991 renoveret og vedligeholdt mere end 50 kulturhistoriske bygninger og har for denne indsats modtaget betydelig anerkendelse og støtte, bl.a. fra Grønlands Selvstyre. Nanok har siden 2010 haft en formel samarbejdsaftale med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i Nuuk.

I årene 2003-2007 udarbejdede Nanok på opfordring af det daværende Grønlands Hjemmestyre en ny, unik bygningsmæssig status for samtlige kulturhistoriske hytter og stationer i Nordøstgrønland. Et omfattende materiale fra registreringen, herunder fotos og GPS-positioner, er publiceret i *"Nordøstgrønland 1908-60. Fangstmandsperioden - og dens spor i dag"* (Mikkelsen 2019).

Oplev i øvrigt en række af de gamle nordøstgrønlandske hytter i Google Street View via et link fra <http://www.xsirius.dk/>

Liste over nordøstgrønlandske stationer og hytter renoveret af Nanok 1991 - 2019:

Nr.	Navn	Istandsæt år	Nr.	Navn	Istandsæt år
201	Antarctichavn	2001 (knust 2002)	358-2	Nordfjordhuset	2019
209-2	Nyhavn	2007	358-3	Strindberghuset	2013
218	Kap Peterséns	1998	367-2	Mellemhuset	2010
224-2	Kongeborgen	2001	403	Krogness	2010
222	Holm Bugt hytten	2001	405	Eskimonæs	1998
232	Sverresborg	2014	407	Elvsborg	2007-2008
235	Ørnereden, Ella Ø	2015-2019	408	Dødemandsbugten	2013-2014
235	Tolvmandsbarakken	2015-2019	411-2	Norma hytta	2010
236	Maristua	2008	412	Dahl Skær hytten	2010
238	Mineralbukta	2010	417	Kap Herschell	2002
241	Svedenborg	2011	425	Sandodden/Karina	1994-2000, 2007, 2009
301	Laplace	2009	429	Moskusheimen	1994
304	Arentz hytten	2008	434	Leirvågen	2008
305	Namdalshytten	2010	438-2	Zackenbergt	1991-1992
308	Kap Humboldt	1997	438-4	Fiskerhytten	2008
309	Rendalshytten	2010	437	Bjørnnesstua	2008
310	Bjørnheimen	2008	443	Blæsenborghytten	2017
317	Brøggers hytte	2012	444	Antonsens hytte	2017
320	Smedal	2012	447	Germaniahavn	1999
322	Noa Sø hytten	2008	454	Fjordbotten	2013
324	Varghytten	2002, 2007	461	Bass Rock	2019
325	Renbughytten	2010	510	Hochstetter	1996, 1998
335	Myggbukta	1999, 2002, 2011	514	Ny Jonsbu	1995
337	Ragnhilds-hytten	2008	518	Alabamahuset	2016
340	Kap Oribos hytten	2000, 2007, 2012	531	Ottostrand	2009
341	Halle	2011	628-1	Villaen, Danmarkshavn	2017
345	Bråstad	2011	639-1	Hvalrosodden	2019
347	Petrahytten	2011	639-2	Alwin Pedersens hus	2019
350	Loch Fyne	1993, 2007	---	Kap Moltke /Brønlundhus	2001
356	Hoelsbu	1999, 2000, 2007			

Kilde vedr. hyttenumre og -navne: Peter Schmidt Mikkelsen: *Nordøstgrønland 1908-60. Fangstmandsperioden - og dens spor i dag*. Xsirius Books 2019.

